

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

ФЕДИШИН МАЙЯ ПИЛИПІВНА

УДК 334.716:336.012.23 (477)

**ТАКТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ
ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ 2014

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Буковинському державному фінансово-економічному університеті Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник доктор економічних наук, професор
Прядко Володимир Васильович,
Буковинський державний
фінансово-економічний університет
Міністерства освіти і науки України,
ректор

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Лігоненко Лариса Олександрівна,
Київський національний економічний університет
ім. В.Гетьмана Міністерства освіти і науки України,
професор кафедри менеджменту

доктор економічних наук, професор
Тарасюк Галина Миколаївна,
Житомирський державний технологічний університет
Міністерства освіти і науки України,
завідувач кафедри менеджменту
організацій і адміністрування

Захист дисертації відбудеться 30 травня 2014 р. о 13.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д.26.058.01 у Національному університеті харчових технологій за адресою: 01601, м. Київ-33, вул. Володимирська, 68, учбовий корпус А, аудиторія 311.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного університету харчових технологій за адресою: 01601, м. Київ-33, вул. Володимирська, 68.

Автореферат розісланий 28 квітня 2014 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради
доктор економічних наук

О. М. Петухова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. У ринкових умовах запорукою виживання та основою стабільного розвитку підприємств служить ефективне планування грошових потоків для забезпечення фінансової стійкості, що відображає такий стан грошових потоків, при якому підприємство, вільно маневруючи грошовими коштами, здатне шляхом якісного планування і ефективного їх використання забезпечити безперебійний процес виробництва та реалізації продукції, а також фінансувати витрати з його розширення та оновлення. Недостатньо ефективне планування грошових потоків може призвести до відсутності у підприємств коштів для розвитку виробництва, порушення ліквідності і неплатоспроможності, погіршення взаємин з контрагентами, необґрунтованого використання додаткових позикових коштів.

Мета тактичного планування в контексті системи управління грошовими потоками полягає у визначенні такого оптимального достатнього їх обсягу, що необхідний не тільки для виконання зобов'язань за платежами, страхування на випадок непередбачених ситуацій, але й для того щоб інвестувати надлишок грошових доходів для отримання додаткового доходу.

Планування діяльності підприємств розглядаються у наукових працях учених-економістів: Р. Акофа, О.Г. Білої, І.Г. Благуна, О.Д. Василика, В.М. Гриньової, В.С. Загорського, І.В. Зятковського, Г.Г. Кірейцева, Л.О. Коваленко, С. Ковтун, В.О. Коюди, С. Майерса, Г. Мінцберга, Р.П. Підлипної, С.М. Онисько, П.І. Орлової, М.Портгера, Л.М. Ремньової, О.Р. Романенко, В.П. Савчука, Г.В. Ситник, Г.М. Тарасюк, П.А. Фоміна, Л.А. Швайки, Н.В.Шевчук та інших.

Питанням сутності та управління грошовими потоками присвятили свої роботи вітчизняні та зарубіжні вчені, такі як: М.Д. Білик, І.О. Бланк, В.В. Бочаров, Є.В. Бикова, Ю. Брігхем, Р. Брейлі, Н.О. Власова, Н.М. Гаркуша, А.В. Гриліцька, О.В. Дзюблюк, Л.Л. Гриценко, Н.О. Завадська, А.Г. Загородній, А.М. Кінг, Б. Коласс, Б. Койлі, Т. Райс, А.М. Хіл Лауфанте, Л.О. Лігоненко, С.І. Надточій, А.М. Поддєрьогін, Л.Н. Павлова, Р.Б. Тянь, Дж. Ван Хорн та ін. Ними зроблено вагомий внесок у розвиток теорії та практики планування діяльності підприємств, але при всій значимості проведених досліджень в сучасних умовах практично відсутні наукові підходи до комплексної оцінки ефективності і якості процесу тактичного планування грошових потоків, розробка якої дає можливість обґрунтувати її місце та роль в системі управління діяльністю підприємств харчової промисловості, не приділяється достатньої уваги проблемам підвищення ефективності тактичного планування грошових потоків, зменшення дефіцитного формування і нераціонального використання грошових коштів. При тактичному плануванні грошових потоків підприємств харчової промисловості необхідно орієнтуватись на особливості виробничої діяльності та збуту продукції. Врахування цих особливостей дозволить забезпечити високу якість управління грошовими потоками, а відтоді і ефективність операційної діяльності підприємств.

Актуальність дисертаційного дослідження визначається необхідністю обґрунтування ключових напрямів підвищення ефективності тактичного планування грошових потоків підприємств харчової промисловості, вдосконалення механізму їх

функціонування та формування необхідних умов для застосування на практиці моделі оцінки ефективності планування грошових потоків в залежності від галузевих особливостей підприємств та їх фінансово-господарської діяльності.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами. Дисертаційна робота виконана згідно з планом наукового дослідження Буковинського державного фінансово-економічного університету “Особливості фінансово-економічного та організаційно-правового регулювання відтворювальних процесів за інноваційно-інвестиційною моделлю” (номер державної реєстрації 0111U009026), де здобувачем досліджено нормативно-правове, організаційне та інформаційне забезпечення процесу планування грошових потоків підприємств харчової промисловості та проведено оцінку його впливу на ефективність фінансово-господарської діяльності та систему менеджменту, зокрема, та є складовою комплексної науково-дослідної роботи кафедри економіки підприємства університету на тему: “Особливості управління підприємствами в умовах глобальних викликів” (номер державної реєстрації 0111U009027)”, в межах якої автором проаналізовано стан діючої системи планування, виявлено фактори, що стримують її розвиток та запропоновано підхід до оцінки ефективності тактичного планування грошових потоків в системі управління підприємств харчової промисловості в умовах глобальних викликів.

Мета та завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є наукове узагальнення теоретико-методичних положень, обґрунтованих пропозицій та практичних рекомендацій щодо вдосконалення тактичного планування грошових потоків, розробка інструментарію визначення оптимального їх розміру для забезпечення тактичних і стратегічних цілей підприємств харчової промисловості в умовах ринкової економіки із врахуванням сучасних тенденцій розвитку науки і практики менеджменту.

Для досягнення поставленої мети було визначено й вирішено такі завдання:

- уточнити та систематизувати теоретичні та методичні підходи до планування грошових потоків, необхідності визначення цілей як передумови планування;
- висвітлити економічну сутність, особливості формування, роль грошових потоків у досягненні тактичних цілей підприємств харчової промисловості;
- дослідити нормативно-правове, організаційне та інформаційне забезпечення тактичного планування грошових потоків та оцінити його вплив на ефективність фінансово-господарської діяльності підприємств харчової промисловості;
- провести аналіз та визначити особливості формування грошових потоків підприємств харчової промисловості Чернівецької області;
- проаналізувати ефективність діючої системи планування грошових потоків на підприємствах харчової промисловості;
- виявити проблеми формування грошових потоків на підприємствах харчової промисловості та намітити шляхи їх подолання;
- удосконалити методику планування грошових потоків шляхом побудови моделі оцінки ефективності планування грошових потоків, адекватної системі його менеджменту;
- здійснити прогнозування грошових потоків на підприємствах для забезпечення досягнення цілей;
- визначити основні напрями забезпечення ефективності тактичного планування

грошових потоків в системі управління підприємств харчової промисловості.

Об'єктом дослідження виступає процес планування грошових потоків та взаємозв'язки, що виникають між плануванням грошових потоків та досягненням цілей підприємств харчової промисловості.

Предметом дослідження є теоретико–методичні, організаційні та практичні положення процесу тактичного планування грошових потоків в системі управління підприємств харчової промисловості.

Методи дослідження. Теоретичну та методологічну основу дослідження становлять класичні та сучасні економічні теорії.

При написанні дисертаційної роботи використовувались наступні методи наукового пізнання: теоретичних узагальнень – для обґрунтування основних положень фінансового планування, сутності грошових потоків; групування, графічний, статистичний – для характеристики та визначення тенденцій розвитку підприємств харчової промисловості; метод порівняння та фінансового аналізу – для узагальнення результатів діяльності, стану формування і забезпеченості підприємств грошовими коштами; економіко-математичні методи – для обґрунтування доцільності використання показника ефективності планування з метою прийняття якісних управлінських рішень на підприємствах харчової промисловості; графічний і табличний методи – для наочного ілюстрування досліджуваних явищ і процесів; абстрактно - логічний метод – для узагальнень та формулюванні висновків.

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі акти України, офіційні матеріали Державної служби статистики України, головного управління статистики в Чернівецькій області, дані фінансової звітності підприємств харчової промисловості, праці вітчизняних і зарубіжних вчених; матеріали періодичних видань, Інтернет - ресурси, результати проведених автором досліджень.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у комплексному дослідженні та обґрунтуванні теоретико - методичних та практичних підходів до оцінки планування грошових потоків для досягнення цілей підприємств харчової промисловості та забезпечення на цій основі підвищення якості і ефективності тактичного планування.

У результаті проведення наукових досліджень автором одержані наступні результати:

вперше:

- обґрунтовано науково-методичний підхід до оцінки ефективності тактичного планування грошових потоків підприємств харчової промисловості, який передбачає визначення показника ефективності планування, що характеризує ступінь досягнення тактичних цілей щодо визначених обсягів грошових коштів за видами діяльності, напрямів використання, забезпечення цільових параметрів грошового потоку, синхронізації і оптимізації надходжень і витрат грошових коштів, темпів оборотності оборотних активів, ліквідності та платоспроможності підприємства у межах визначеного часового інтервалу одного року, для комплексної характеристики якого запропоновано шкалу оцінювання, що включає чотири рівні: критичний, задовільний, достатній, ефективний;

удосконалено та уточнено:

- теоретичний підхід до визначення сутності тактичного планування грошових

потоків як процесу досягнення тактичних цілей, що на відміну від існуючих, полягає у визначенні обсягів, часових інтервалів руху та напрямів використання грошових потоків з метою забезпечення максимальної синхронізації надходжень та витрат грошових коштів шляхом формування планів грошових потоків суб'єктів господарювання, що дозволять визначити потребу в оптимальному цільовому обсязі грошового потоку та є основою для оцінки ефективності і якості грошових потоків;

- методичний підхід до процесу планування грошових потоків із використанням відібраних показників, що найбільшою мірою визначають ефективність планування на підприємствах харчової промисловості в контексті цілісної системи управління грошовими потоками, який на відміну від існуючих дає змогу на практиці виокремити найважливіші фактори та ступінь їхнього впливу для прийняття раціональних управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням оборотності оборотних активів, поточної ліквідності, виробничої гнучкості, платоспроможності і стійкості підприємств;

- систему класифікації грошових потоків, яку на відміну від існуючих, доповнено ознакою їх цільової спрямованості, у відповідності з якою пропонується виділити грошовий потік, що спрямований на досягнення тактичних цілей (пов'язаний з підвищенням рівня оборотності коштів, ритмічністю та зниженням ризикованості діяльності, із забезпеченням поточної ліквідності та платоспроможності) і грошовий потік, що спрямований на досягнення стратегічних цілей (покликаний підвищити ступінь фінансової рівноваги та отримати додатковий прибуток, пов'язаний з формуванням додаткових ресурсів для здійснення фінансових інвестицій);

набуло подальшого розвитку:

- визначення поняття «тактичні цілі підприємства», в якому тактичними цілями підприємства доцільно вважати описані в конкретних параметрах межі визначених у короткостроковому періоді (1-2 роки) показників, яких воно бажає досягти як бажаного результату тактичного планування, що допомагають надати стратегічним цілям конкретного значення, дають змогу уникнути невдач і ризиків, пов'язаних із здійсненням перспективних заходів, є системоутворюючими факторами планування і виражаються його результатом, встановлюють пріоритети діяльності та критерії для визначення якості функціонування підприємства в цілому;

- класифікація цілей за ознакою об'єкта планування, що дає можливість розглядати загальноорганізаційні цілі як орієнтири розвитку підприємства та функціональні цілі, що визначають завдання для окремих функціональних підсистем управління підприємством, реалізація яких сприятиме досягненню визначених параметрів розвитку підприємства;

- теоретичний підхід до визначення фінансового аналізу як бази для прийняття тактичних рішень, що на відміну від існуючих, дає можливість зробити обґрунтовані висновки про те, в яких обсягах, з яких джерел відбулося надходження грошових коштів та які основні напрями їх використання, а також встановити, що проведення аналізу грошових потоків є підґрунтям не тільки для планування, але й оцінки їх ефективності при врахуванні особливостей діяльності підприємства;

- обґрунтування можливості використання багатофакторної регресійної моделі для прогнозування цільового грошового потоку, що є необхідною умовою для

забезпечення операційної діяльності, підвищення можливостей маневрування грошовими потоками так і ступеню фінансової і виробничої гнучкості підприємства.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці й апробації напрямів підвищення ефективності формування грошових потоків й удосконалення їх тактичного планування на підприємствах харчової промисловості. Теоретичні та науково-практичні результати роботи використовуються при формуванні системи ефективного і якісного планування на підприємствах харчової промисловості в сучасних умовах господарювання та підтверджуються довідками про впровадження окремих результатів дисертаційної роботи ДП «М'ясо Буковини» (довідка № 66-8 від 20.11.2012 р.), ПАТ «Чернівецький олійно-жировий комбінат» (довідка №18/3-1268 від 11.03.2013 р.), ПрАТ «Буковина продукт» (довідка № 272 від 20.12.2012 р.).

Розробки, пропозиції та рекомендації щодо підвищення ефективності планування грошових потоків для забезпечення економічного зростання і стабільного розвитку підприємств харчової промисловості прийняті до впровадження Департаментом економічного розвитку і торгівлі Чернівецької обласної державної адміністрації при уточненні стратегічних пріоритетів та розробці програмних завдань соціально-економічного розвитку Чернівецької області на 2014-2015 рр. (довідка № 02/03-14/276 від 03.09.2013р.).

Теоретичні положення, методичні та практичні рекомендації використовуються в навчальному процесі Буковинського державного фінансово-економічного університету при викладанні дисциплін «Фінансовий менеджмент», «Фінанси підприємств», «Фінансовий аналіз», «Економіка підприємства» та «Планування і контроль на підприємстві» (акт № 144 від 27.12.2012 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є одноосібно виконаною кваліфікаційною науковою працею, в якій викладено авторський підхід до вдосконалення системи тактичного планування з метою підвищення ефективності управління грошовими потоками підприємств. Усі представлені наукові результати, викладені у дисертаційній роботі, автором отримано особисто у процесі автентичного наукового дослідження.

Апробація результатів дисертації. Основні положення, висновки та пропозиції були оприлюднені на 12 науково-практичних конференціях: «Участь молоді у розбудові економіки та суспільства України» (м. Київ, 17 –19 лютого 2011 р.); «Проблеми економіки підприємств в сучасних умовах» (м. Київ, 19-21 травня 2011 р.); «Фінансово-податкові механізми активізації підприємництва» (м. Львів 10-11 листопада 2011 р.); «Исследование социально-экономических и политических институтов и процессов» (Российская Федерация, г. Киров, 15 марта 2012 г.); «Актуальні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу і аудиту в умовах інтеграції України в Міжнародне економічне співтовариство» (м. Севастополь, 18-20 жовтня 2012 р.); «Проблемы и перспективы развития экономической науки и образования в условиях Европейской интеграции» (Польша, г. Варшава, 24 – 27 октября 2012 г.); «Роль фінансово-кредитного механізму в економічному розвитку країн Східної Європи» (м. Чернівці, 20-23 грудня 2012 р.); «Сучасні проблеми інвестиційної діяльності в Україні» (м. Київ, 18-19 січня 2013 р.); «Модернізація та суспільний розвиток економіки країни» (м. Сімферополь, 25-26 січня 2013 року);

«Економіка і управління: виклики та перспективи» (м. Дніпропетровськ 4-5 лютого 2013 р.); «Стратегія підприємства в контексті підвищення його конкурентоспроможності» (м. Донецьк, 27-28 лютого 2013 р.); «Проблеми та перспективи функціонування економіки в умовах забезпечення сталого розвитку» (м. Рівне, 21 березня 2013 р.).

Публікації. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 19 одноосібних наукових праць, з них статей - 7 у наукових фахових виданнях загальним обсягом 3,54 д.а., у тому числі 1 наукова стаття у виданні України, що включене до міжнародної наукометричної бази даних та 2 закордонні публікації. Загальний обсяг публікацій складає 5,64 д.а.

Структура і обсяг дисертаційної роботи. Результати дослідження викладено на 198 сторінках комп'ютерного тексту. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і 23 додатків. Повний обсяг дисертаційної роботи містить 280 сторінок, у т.ч. 29 таблиць, 14 рисунків, список літератури займає 27 сторінок і налічує 262 джерела.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У **вступі** розкрито актуальність теми дисертаційної роботи, визначено мету і основні завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, розкрито наукову новизну, охарактеризовано теоретичне і практичне значення одержаних результатів, визначено особистий внесок здобувача, апробацію результатів дослідження.

У **першому розділі «Теоретико-методичні засади тактичного планування грошових потоків на підприємстві»** узагальнено теоретико-методичні підходи щодо планування діяльності та грошових потоків на підприємстві, визначення сутності цілей як основи планування; висвітлено економічну суть, види, особливості формування грошових потоків, обґрунтовано їх роль у забезпеченні досягнення цілей підприємств, необхідності тактичного планування грошових потоків в системі управління на підприємств харчової промисловості сучасних умовах.

Вивчення літературних джерел дозволило удосконалити систему класифікації цілей підприємства з позиції об'єкта наукового дослідження, що дозволило чітко визначити завдання як підприємства в цілому, так і його окремих структурних підрозділів при формуванні грошових потоків.

Особливої уваги для організації діяльності підприємства, та, зокрема, для підвищення ефективності планування, заслуговують часові характеристики цілей, у відповідності з якими розрізняють тактичні та стратегічні цілі.

В роботі узагальнено особливості стратегічних і тактичних цілей, доповнено існуючі підходи до сутності поняття «тактичні цілі» в наступному контексті: тактичними є цілі, що визначаються в конкретних параметрах показників і допомагають надати стратегічним цілям конкретного значення, дають змогу уникнути невдач і ризиків, пов'язаних із здійсненням перспективних заходів, є системоутворюючими факторами планування і виражаються його результатом, встановлюючи пріоритети діяльності та критерії для визначення якості функціонування підприємства в цілому. Ті керівники, що створюють для своєї організації систему взаємопов'язаних, ієрархічних цілей, мають більше шансів досягнути їх, а ніж ті, хто керується лише загальними орієнтирами господарської

діяльності підприємства. На цій основі побудовано дерево забезпечення тактичних і стратегічних цілей підприємства (рис.1).

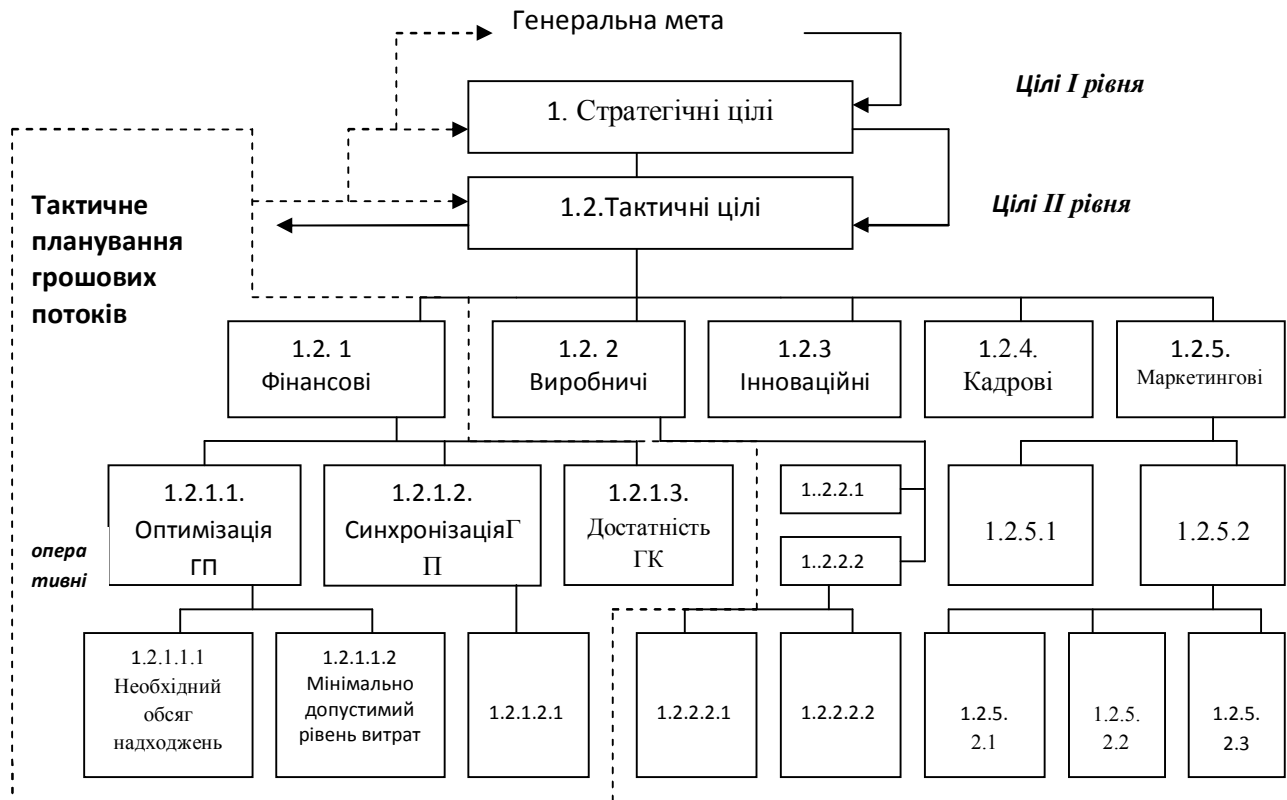

Рис. 1. Дерево забезпечення тактичних і стратегічних цілей підприємства

Доведено, що раціонально вибудована система цілей підприємства, повинна сприйматися колективом як своєрідний внутрішній закон, у виконанні якого шляхом підвищення мотивації повинні бути зацікавлені усі структурні підрозділи управлінської ланки і виробничих підрозділів.

Господарська діяльність підприємства тісно пов'язана з рухом грошових потоків, а усі господарські операції логічно пов'язані або з надходженням, або з витрачанням коштів, обслуговують переважну більшість напрямів операційної, інвестиційної і фінансової діяльності.

Роль грошових потоків у забезпеченні цілей підприємств виявляється в тому, що грошові потоки обслуговують здійснення господарської діяльності підприємства у всіх її аспектах, що дозволяє системно розглядати можливі загрози; забезпечує фінансову рівновагу підприємства в процесі його стратегічного розвитку, що сприяє стабільності джерел фінансування; раціональне формування грошових потоків сприяє підвищенню ритмічності здійснення операційної діяльності, що зменшує ризик простоїв у зв'язку з недостатністю оборотних активів; дозволяє скоротити потреби підприємства в позиковому капіталі, знижуючи фінансовий ризик як основний елемент небезпеки; є важливим фінансовим важелем забезпечення прискорення обороту капіталу підприємства, підвищуючи віддачу використаних ресурсів; забезпечує зниження ризику неплатоспроможності підприємства.

В роботі запропоновано удосконалення існуючої класифікації грошових

потоків за ознакою цільової спрямованості.

Дослідження засвідчує, що одним із важливих елементів системи управління грошовими потоками є процес їх планування.

Організацію тактичного планування грошових потоків на підприємствах пропонується здійснювати, використовуючи наведену послідовність (рис. 2), яка дозволяє підвищити ефективність планування грошових потоків і забезпечує вплив процесу тактичного планування на платоспроможність підприємства, швидкість обороту обігового капіталу, обсяги залучених коштів та кредиторську заборгованість, а в кінцевому результаті впливати на рентабельність підприємства та його конкурентну позицію.

Рис.2. Послідовність тактичного планування грошових потоків

На основі узагальнення теоретичних підходів, запропоновано визначення «тактичного планування грошових потоків», як заздалегідь наміченого і послідовного порядку дій, необхідного для досягнення поставлених тактичних цілей на середньострокову перспективу (1-2 роки), в межах яких відбувається реалізація конкретних управлінських рішень щодо організації руху грошових потоків із визначенням для цього ресурсів та засобів їх досягнення.

У другому розділі «Оцінка стану планування грошових потоків на підприємствах харчової промисловості» проведено аналіз діяльності та особливостей формування грошових потоків на підприємствах харчової промисловості Чернівецької області; здійснено аналіз ліквідності, ефективності, достатності грошових потоків та за результатами аналізу визначено проблеми питання, узагальнено наслідки неефективного планування грошових потоків, що призводить до послаблення фінансової стійкості на підприємствах харчової промисловості.

За результатами дослідження визначено, що розвиток харчової промисловості має важливе соціально-економічне значення для Чернівецької області і є одним із основних видів економічної діяльності в регіоні. Виробництво харчових продуктів, напоїв є інтегратором ефективного функціонування всього продовольчого комплексу, від рівня економічного розвитку, стабільності функціонування якого залежить стан економіки, розвиток внутрішнього і зовнішнього ринків, соціальний захист і наповненість споживчого ринку в області.

До підприємств харчової промисловості, які вносять вагомий внесок в нарощування обсягу виробництва продукції в області, відносяться: ПАТ "Чернівецький олійно-жировий комбінат", ПАТ "Чернівецький хлібокомбінат", ДП "Лужанський експериментальний завод", ПрАТ "Буковинапродукт", ДП ВАТ "Новоселицький птахокомбінат" – "М'ясо Буковини", ТОВ «ГАЛС-2000» і сумарно виробляють 25,8 % обласного обсягу харчових продуктів, що підтверджується статистичними даними підприємств: обсягом, структурою виробництва і реалізації продукції.

Підприємства харчової промисловості Чернівецької області виробили від загального обласного обсягу реалізованої продукції переробної промисловості у 2012 році і 38,4% у 2011 році (40,3 % – у 2010 р., 37,7% – у 2009 р., 33,6 % – у 2008 р., 37,8% – у 2007 р.). Ними було реалізовано продуктів харчування майже на 899750,6 тис. грн. у 2012 році, 874147,4 тис. грн. у 2011 році (у 2010 році – 763937,4 тис.грн., у 2009 – 709134,2 тис.грн., у 2008 – 788282,1 тис.грн., у 2007 році – 640967,2 тис.грн.).

Виявлено, щочетверта частина обсягу реалізації в середньому припадає на підприємства вибірки, а тому, враховуючи роль підприємств вибірки, як інтеграторів ефективного функціонування всього продовольчого комплексу спроможного задовольнити внутрішні потреби області в продовольстві та забезпечити значні грошові надходження, доцільним стало дослідження стану планування грошових потоків на обраних підприємствах.

Визначено необхідність проведення аналізу грошових потоків для цілей планування, враховуючи обмеженість грошових ресурсів на підприємствах, ризик втрати платоспроможності, нестійкий фінансовий стан багатьох підприємств, що

зумовлюється внутрішніми і зовнішніми факторами, з метою підвищення рівня ефективності управління грошовими потоками (рис. 3).

Без оцінювання стану грошових потоків, неможливо правильно спланувати обсяги та напрям руху грошових потоків для досягнення цілей підприємств харчової промисловості.

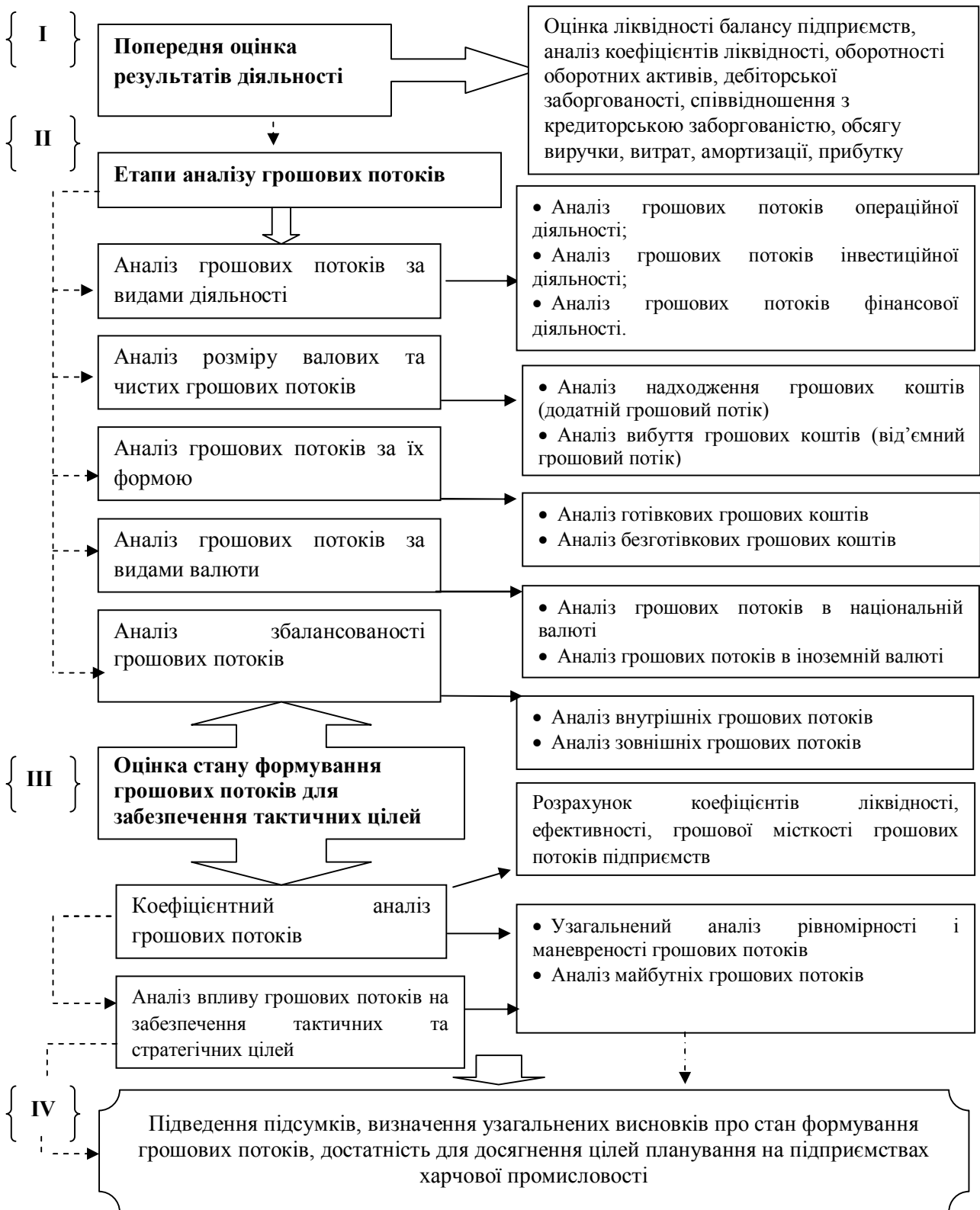

Рис. 3. Послідовність аналізу грошових потоків на підприємствах харчової промисловості

Для підвищення ефективності проведення аналізу грошових потоків удосконалено і уточнено методику використання коефіцієнтного аналізу грошових потоків, що дозволяє дослідити сильні та слабкі сторони суб'єкта господарювання у процесі акумулювання та витрачання грошових коштів для провадження операційної, інвестиційної та фінансової діяльності та покращити процедуру планування грошових потоків, підвищити точність оцінки стану планування та якість прогнозів грошових потоків.

У третьому розділі «Концепція удосконалення планування грошових потоків в системі управління підприємств харчової промисловості» розглянуто напрями удосконалення планування грошових потоків, механізм забезпечення ефективності тактичного планування грошових потоків на підприємствах харчової промисловості. Актуальність проблеми планування руху грошових коштів підприємства визначила актуальність вдосконалення економіко-математичних моделей управління, відповідних сучасному етапу розвитку фінансового ринку, що використовують сучасний математичний апарат.

З метою удосконалення методики планування в частині підвищення ефективності планування грошових потоків в роботі розроблено алгоритм оцінювання ефективності планування на підприємствах харчової промисловості ($E(пл.)$), що враховує динаміку коефіцієнтів ліквідності ($Kл$), покриття дебіторської заборгованості чистим грошовим потоком ($KEдз$), коефіцієнтів забезпечення кредиторської заборгованості чистим грошовим потоком ($KEкз$), співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості ($Kкдз$), коефіцієнта достатності грошових коштів для здійснення виплат ($Kд$), що мають найістотніший вплив на основні індикатори ефективності планування грошових потоків на підприємствах харчової промисловості.

За результатами проведеного дослідження сформована п'ятифакторна модель інтегральної оцінки ефективності планування грошових потоків, що має вигляд:

$$\{E(пл.) = Kл * KEдз * KEкз * Kкдз * Kд\} \rightarrow \max \quad (1)$$

Такий підхід дає можливість оцінити результати діяльності підприємства та ефективність планування з точки зору якості грошових потоків підприємства і має інструментом планування грошових потоків в системі управління підприємством.

В процесі дослідження доведено, що показник ефективності планування грошових потоків ($E(пл.)$) є універсальним. Його максимальне значення характеризує оптимальний рівень, який забезпечує компроміс в досягненні системи стратегічних і тактичних цілей. Величина показника ефективності планування грошових потоків характеризує рівень досягнення результатів планування через: ступінь досягнення тактичних цілей щодо визначених обсягів грошових коштів за видами діяльності, напрямів використання, успішності забезпечення синхронізації надходжень і витрат грошових коштів та платоспроможності підприємства у межах визначеного річного часового інтервалу.

Запропоновано підхід до визначення параметрів ефективності планування в межах ($-2 \leq E(пл.) \leq 2$) на основі нормалізованого значення коефіцієнта ефективності планування грошових потоків та здійснено її ранжування за рівнями:

- критичний рівень планування ($-2 \leq E(\text{пл.}) \leq -1,01$);
- задовільний рівень планування ($-1 \leq E(\text{пл.}) \leq 0$);
- достатній рівень планування ($0,01 \leq E(\text{пл.}) \leq 1,49$);
- ефективний рівень планування грошових потоків на підприємстві ($1,5 \leq E(\text{пл.}) \leq 2$).

Для кожного рівня визначені особливості, що характеризують стан планування грошових потоків (табл.1).

Таблиця 1

**Характеристика рівня планування грошових потоків
(за запропонованою шкалою)**

Діапазон значень	Рівень ефективності планування	Висновки
$-2 \leq E(\text{пл.}) \leq -1,01$	критичний	Неефективне і неякісне планування грошових потоків. Неприйняття рішень по покращенню показника може призвести до поглиблення проблем платоспроможності і ліквідності. Таке підприємство стає неспроможним вчасно погасити термінові зобов'язання. Відбуваються порушення в термінах оплати, погіршення взаємин з контрагентами, необґрунтоване використання додаткових позикових коштів тощо. Рівень планування не забезпечує досягнення тактичних і стратегічних цілей підприємства
$-1 \leq E(\text{пл.}) \leq 0$	задовільний	Задовільний стан планування засвідчує фінансові проблеми підприємства, що пов'язані з нерівномірним та недостатнім надходженням грошових коштів; забезпечує часткове покриття його поточних зобов'язань, реалізація тактичних цілей проблематична.
$0,01 \leq E(\text{пл.}) \leq 1,49$	достатній	Достатній рівень планування передбачає переважне виконання плану формування грошових потоків (реалізація тактичних цілей), забезпечує збалансованість обсягів позитивного і негативного видів грошових потоків, що є свідченням досягнення в повною мірою тактичних цілей і частково – стратегічних цілей.
$1,5 \leq E(\text{пл.}) \leq 2$	ефективний	Такий рівень показника свідчить про постійний моніторинг якості процесів на підприємстві, здійснення перевірки виконання запланованих цільових параметрів руху грошових потоків, напрямів їх використання, дотримання синхронності надходжень і витрат, мінімального і достатнього обсягу чистого грошового потоку для досягнення повною мірою і тактичних, і стратегічних цілей підприємства

Практичне застосування оцінки ефективності планування дає можливість проранжувати підприємства за рівнем ефективності планування (табл.2) та запропонувати комплекс заходів щодо підвищення якості управління поточною діяльністю, забезпечення фінансової стійкості підприємства, високого рівня платоспроможності, ритмічності надходження грошей, що дозволить оптимізувати створення виробничих запасів за обсягом і за ціною ресурсів; знизити залежність підприємства від позичкового капіталу при забезпеченні росту потреби в оборотному в інвестиційному капіталі; прискорити оборотність обігового капіталу

при скороченні фінансового циклу як істотного резерву фінансування і росту суми генерованого у часі прибутку; в цілому забезпечити реалізацію як тактичних, так і стратегічних цілей підприємств.

Таблиця 2

Ефективність планування грошових потоків на підприємствах

ДП «М'ясо Буковини»						
	2007 рік	2008 рік	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2012 рік
Рівень ефективності планування	ефективний	критичний	достатній	критичний	достатній	задовільний
Шкала значень	$1,50 \leq E_{пл} \leq 2$	$-2 \leq E_{пл} \leq -1,01$	$0,01 \leq E_{пл} \leq 1,49$	$-2 \leq E_{пл} \leq -1,01$	$0 \leq E_{пл} \leq 1,49$	$-1 \leq E_{пл} \leq 0$
Показник ефективності планування (Епл)	1,53	-1,12	0,8	-1,22	0,39	-0,38
ПрАТ «Буковинапродукт»						
Рівень планування	задовільний	задовільний	ефективний	задовільний	задовільний	достатній
Шкала значень	$-1 \leq E_{пл} \leq 0$	$-1 \leq E_{пл} \leq 0$	$1,50 \leq E_{пл} \leq 2$	$-1 \leq E_{пл} \leq 0$	$-1 \leq E_{пл} \leq 0$	$0 \leq E_{пл} \leq 1,4$
Епл	-0,48	-0,34	2	-0,45	-0,48	0,47
ПАТ «Чернівецький олійно-жировий комбінат»						
Рівень планування	задовільний	задовільний	задовільний	задовільний	задовільний	задовільний
Шкала значень	$-1 \leq E_{пл} \leq 0$	$-1 \leq E_{пл} \leq 0$	$-1 \leq E_{пл} \leq 0$	$-1 \leq E_{пл} \leq 0$	$-1 \leq E_{пл} \leq 0$	$-1 \leq E_{пл} \leq 0$
Епл	-0,99	-0,61	-0,64	-0,62	-0,18	-0,07
ДП «Лужанський експериментальний завод»						
Рівень планування	достатній	достатній	задовільний	задовільний	задовільний	х
Шкала значень	$0 \leq E_{пл} \leq 1,49$	$0 \leq E_{пл} \leq 1,49$	$-1 \leq E_{пл} \leq 0$	$-1 \leq E_{пл} \leq 0$	$-1 \leq E_{пл} \leq 0$	х
Епл	1,24	1,21	-0,83	-0,8	-0,83	х
ПАТ «Чернівецький хлібокомбінат»						
Рівень планування	якісний	задовільний	задовільний	задовільний	достатній	достатній
Шкала значень	$1,50 \leq E_{пл} \leq 2$	$-1 \leq E_{пл} \leq 0$	$-1 \leq E_{пл} \leq 0$	$-1 \leq E_{пл} \leq 0$	$0 \leq E_{пл} \leq 1,49$	$0 \leq E_{пл} \leq 1,49$
Епл	2	-0,52	-0,48	-0,49	0,81	0,45
ТОВ «ГАЛС-2000»						
Рівень планування	задовільний	задовільний	ефективний	задовільний	задовільний	задовільний
Шкала значень	$-1 \leq E_{пл} \leq 0$	$-1 \leq E_{пл} \leq 0$	$1,50 \leq E_{пл} \leq 2$	$-1 \leq E_{пл} \leq 0$	$-1 \leq E_{пл} \leq 0$	$-1 \leq E_{пл} \leq 0$
Епл	-0,09	-0,50	2	-0,59	-0,41	-0,62

Ефективність планування грошових потоків забезпечується синхронізацією, ліквідністю, рівномірністю, оптимізацією грошових потоків, тобто знаходження такого ефективного співвідношення між вхідними і вихідними грошовими потоками, між напрямками й умовами залучення та використання грошових потоків, яке дає змогу досягти найкращих результатів діяльності, направлених на пришвидшення оборотності оборотних активів, мінімізації витрат і максимізації прибутку для здійснення операційної, фінансової та інвестиційної діяльності, досягнення поставлених стратегічних і тактичних цілей підприємств харчової промисловості та визначення вектору подальшого їх розвитку в умовах впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища.

ВИСНОВКИ

В дисертаційній роботі вирішене важливе наукове завдання – розроблено теоретико-прикладні підходи до забезпечення ефективності тактичного планування грошових потоків. Проведене дослідження дозволило зробити ряд висновків теоретичного і практичного характеру, основні з яких зводяться до наступного:

1. Одним із важливих елементів у системі управління грошовими потоками підприємств є процес їх планування. Планування грошових потоків пов'язане із тактичним плануванням фінансово-господарської діяльності підприємств харчової промисловості, оскільки в реальному житті у зв'язку із необхідністю покращити поточні фінансові показники, фінансові менеджери вимушені на деякий час (або навіть зовсім) відмовитися від певних стратегічних цілей. Узагальненими особливостями тактичного планування грошових потоків, що вирізняють його з поміж інших видів фінансового планування є інформаційне, методичне, програмне, кадрове та організаційне забезпечення. Обґрунтоване автором тактичне планування грошових потоків дозволяє підприємствам реалізувати тактичні цілі, що є передумовою досягнення стратегічних цілей діяльності.

Обґрунтовано науково-методичний підхід до організації процесу тактичного планування грошових потоків на підприємстві, що дозволяє підвищити якість планування грошових потоків і забезпечити ефективний вплив процесу тактичного планування на платоспроможність підприємства, швидкість обороту обігового капіталу, обсяги залучених коштів та кредиторську заборгованість, а в кінцевому результаті на рентабельність підприємства та його конкурентні позиції.

2. За результатами аналізу наукових праць узагальнено теоретичні та методичні підходи щодо визначення тактичних і стратегічних цілей підприємств, економічності грошових потоків, особливості їх формування та визначено їх роль у досягненні цілей підприємств.

За результатами аналізу існуючих підходів щодо визначення суті та класифікацій цілей підприємств, набуло подальшого розвитку визначення поняття цілей, що розглядаються як описані у формальному вигляді межі показників, яких підприємство бажає досягти у довго- (стратегічні) та короткостроковому (тактичні) періоді в залежності від характеру визначених цілей. Набула подальшого розвитку класифікація цілей за ознакою об'єкта планування, що дозволяє розглядати загально організаційні цілі як загальні орієнтири розвитку підприємства та функціональні цілі, що визначають завдання окремих підсистем управління підприємства, реалізація яких сприятиме досягненню визначених загально організаційних цілей.

3. В процесі дослідження грошові потоки визначено основним чинником впливу на фінансову стабільність та стійкість підприємства, внутрішнім джерелом фінансування, індикатором кредиторської платоспроможності підприємств, засобом взаємоузгодженості потенційних потреб із можливостями підприємства. Генеровані в результаті прийняття управлінських тактичних і стратегічних рішень грошові потоки мають слугувати забезпеченню загальної ефективності діяльності підприємства. При цьому досягнення головної мети фінансового управління господарською діяльністю підприємства забезпечується безпосередньо за рахунок ефективного тактичного планування грошових потоків як

інструмента реалізації тактичної стратегії – короткочасної економічної поведінки, лінії економічних дій щодо формування оптимальних значень якісних і кількісних параметрів грошових потоків, яка розрахована на відносно короткочасний період, виходячи з поточної ситуації забезпеченості грошовими потоками підприємства.

Проведені дослідження дозволили удосконалити існуючу класифікацію грошових потоків за ознакою цільової спрямованості, у відповідності з якою пропонується виділити грошовий потік, спрямований на забезпечення тактичних цілей та грошовий потік, спрямований на забезпечення стратегічних цілей.

4. Досліджено сучасний стан підприємств харчової промисловості Чернівецької області, визначено проблеми розвитку та їх вплив на вирішення процесів формування та використання грошових ресурсів. Раціональне формування грошових потоків сприяє ритмічності операційного циклу та забезпечує підвищення обсягів виробництва та реалізації. При цьому кожне порушення платіжної дисципліни негативно позначається на формуванні виробничих запасів, сировини та матеріалів, рівні продуктивності праці, реалізації готової продукції, становищі підприємства на ринку та ін. Оцінка стану формування грошових потоків досліджуваних підприємств стала підґрунтям для оцінки планування грошових потоків та визначення ефективних напрямів їх оптимізації.

5. Удосконалено теоретичний підхід до визначення аналізу як бази для прийняття тактичних рішень та методики коефіцієнтного аналізу, що на відміну від існуючих дає можливість зробити обґрунтовані висновки про те, в яких обсягах, з яких джерел відбулося надходження грошових коштів та які основні напрями їх використання, визначити їх достатність і адекватність, дозволяє в повній мірі уточнити результати фінансового аналізу діяльності підприємства в аспекті руху грошових коштів та є ґрунтовним і змістовним джерелом оцінки ефективності тактичного планування грошових потоків для визначення ефективних напрямів їх оптимізації при врахуванні особливостей діяльності підприємства.

6. Можливість утримання конкурентних переваг забезпечується, не в останню чергу фінансовою спроможністю підприємства. Проведений аналіз фінансового стану підприємств характеризує забезпечення фінансовими ресурсами, які необхідні для нормального функціонування, доцільність їх розміщення та ефективність використання, визначає взаємовідносини з іншими юридичними та фізичними особами, платоспроможність та фінансову стійкість і є необхідним етапом планування обсягів грошових потоків, які забезпечують досягнення встановлених стратегічних і тактичних цілей. В процесі проведеного дослідження проаналізовано стан тактичного планування на підприємствах та обґрунтовано необхідність побудови моделі оцінки ефективності планування, адекватної системі його менеджменту.

7. Для підвищення якості управління підприємствами запропоновано методичний підхід до оцінювання ефективності планування на підприємствах харчової промисловості, в основу якого покладено апарат економіко-математичних методів нелінійної динаміки, багатфакторного аналізу, нормалізованих даних, що дозволяє виявити приховані характеристики і закономірності руху грошових потоків підприємств. Запропонована п'яти факторна мультиплікативна модель інтегральної оцінки ефективності планування грошових потоків дає можливість оцінити

ефективність і якість планування грошових потоків підприємства, стає змістовним інформаційним забезпеченням подальшого управління грошовими потоками та забезпечення досягнення тактичних цілей підприємства. В процесі дослідження доведено, що максимальне значення показника ефективності планування грошових потоків (Епл) характеризує оптимальний рівень, який забезпечує компроміс в досягненні системи стратегічних і тактичних цілей. Для визначення ефективності планування грошових потоків за допомогою нормалізованого значення показника ефективності планування грошових потоків в роботі запропоновано використання шкали значень рівня планування грошових потоків в межах $(-2 \leq E(\text{пл}) \leq 2)$, що дозволяє характеризувати ефективність планування у визначених інтервалах. Проведена апробація авторського методичного підходу дозволила визначити рівень відповідності планування на підприємстві його фінансовим можливостям та спрогнозувати необхідне значення приросту грошового потоку для досягнення тактичних цілей підприємства.

8. Тактичне планування грошових потоків виступає інструментом, що дозволяє максимально об'єктивно спрогнозувати оптимальний цільовий розмір чистого грошового потоку, що забезпечуватиме підвищення темпів економічного розвитку підприємства, фінансової стійкості, рівня платоспроможності, ритмічності надходження грошей, дозволяє оптимізувати створення виробничих запасів за обсягом і за ціною ресурсів; знизити залежність підприємства від позичкового капіталу при забезпеченні росту потреби в оборотному та інвестиційному капіталі; прискорити оборотність обігового капіталу при скороченні фінансового циклу як істотного резерву фінансування і росту суми генерованого у часі прибутку. Використання мультиплікативної моделі оцінки ефективності планування на практиці дозволяє виокремити найважливіші фактори впливу на їх ефективність та обчислити ступінь цього впливу.

9. Розроблені в роботі заходи щодо удосконалення планування грошових потоків дозволяють підвищити ступінь фінансової і виробничої гнучкості підприємства та покращити оперативне управління з точки зору збалансованості надходжень і видатків грошових коштів; підвищити обсяги продажу та оптимізації затрат за рахунок більших можливостей маневрування ресурсами підприємства; підвищити ефективність управління борговими зобов'язаннями та вартістю їх обслуговування; створити надійну базу оцінки ефективності роботи кожного підрозділу; підвищити ліквідність і платоспроможність підприємств харчової промисловості в сучасних умовах господарювання.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях:

1. Федішин М. П. Теоретичні основи планування та управління фінансовими ресурсами на підприємствах / М. П. Федішин // Вісник Хмельницького нац. ун-ту. – 2008. – №5. – Т.1. – С. 128-132 (0,5 д.а.).
2. Федішин М. П. Грошові потоки підприємств: сутність, особливості формування та управління / М. П. Федішин // Наук. праці Нац. ун-ту харч. технологій. – 2010. – №36. – С.109-113 (0,42 д.а.).
3. Федішин М. П. Актуальні аспекти планування грошових потоків

підприємств в сучасних умовах господарювання/ М. П. Федішин // Економіка. Фінанси. Право. – 2013. – №2. – С.26-28 (0,38 д.а.).

4. Федішин М. П. Удосконалення методики оцінювання фінансового стану як передумови проведення аналізу грошових потоків підприємств харчової промисловості/ М. П. Федішин // Економічний аналіз – 2013. – Вип. 12. Ч. 4. – С.106-111 (0,53 д.а.).

5. Федішин М. П. Взаємозв'язок неефективного планування з проблемами формування грошових потоків на підприємствах в сучасних умовах/ М. П. Федішин// Наук. праці Нац. ун-ту харч. технологій. – 2013. – №49. – С. 235-242 (0,49 д.а.).

6. Федішин М. П. Моделювання достатнього обсягу грошових потоків в контексті оптимізації функції планування на підприємстві/ М. П. Федішин// Наук. вісник Буковинського держ. фін.-екон. ун-ту. Серія: Економічні науки. – Чернівці. – 2013. – Вип.1(24). – С.226-236 (0,53 д.а.).

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав та виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз:

7. Федішин М. П. Оцінка сучасного стану та перспектив розвитку підприємств харчової промисловості Чернівецької області в контексті ефективного планування грошових потоків/ М. П. Федішин//Економіка промисловості.–2012.– №3-4. –С.35-42 (0,69 д.а.).

Публікації в інших виданнях:

8. Федішин М. П. Грошові потоки підприємств, сутність, формування та управління/ М. П. Федішин: тези доп. II Всеукр. наук.- практ. конф. [«Участь молоді у розбудові економіки та суспільства України»], (Київ, 17 –19 лютого 2011 р.) / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. ун-т харч. технологій. – К.: НУХТ, 2011. – Ч. I. – С. 63 (0,23 д.а.).

9. Федішин М. П. Основи стратегічного планування грошових потоків на підприємстві / М. П. Федішин: тези доп. VII Міжнар. наук.-практ. конф. [«Проблеми економіки підприємств в сучасних умовах»], (Київ, 19-21 травня 2011 р.)/ М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. ун-т харч. технологій. – К.:НУХТ. – 2011. –С.294-295 (0,13 д.а.).

10. Федішин М. П. Ефективність кругообігу грошових потоків мікро- та макро-економічних рівнів/ М. П. Федішин: тези доп. IV Міжнар. наук.- практ. конф. [«Фінансово-податкові механізми активізації підприємництва»], (Львів, 10-11 листопада 2011 р.) / М-во фінансів України, Львів. держ. фін. Академія, Політехніка Лодзька, Жешівський ун-т, Шауляйський ун-т. – Львів: ЛДФА, 2011. – С.194-198 (0,20 д.а.).

11. Федішин М. П. Планирование денежных потоков для реализации стратегических и тактических целей предприятий / М.П. Федішин // тезисы докл. V Всерос. заочн. научн. конф. [«Исследование социально-экономических и политических институтов и процессов»], (Киров, 15 марта 2012 г.)/ Вятский государт. гуманит. ун-т. – Киров: Изд-во ВятГГУ, 2012. – С. 211-214 (0,23 д.а.).

12. Федішин М. П. Необхідність удосконалення аналізу формування грошових потоків на підприємствах/ М. П. Федішин: тези доп. Всеукр. наук. практ. конф. [«Актуальні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу і аудиту в умовах

інтеграції України в Міжнародне економічне співтовариство»], (Севастополь, 18-20 жовтня 2012 р.)/ М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Севастоп. нац. техн. ун-т. – Севастополь: Вид-во СевНТУ, 2012. – С.79-80 (0,07 д.а.).

13. Федішин М. П. Сучасний стан та перспективи розвитку підприємств харчової промисловості Чернівецької області/ М.П. Федішин: тези докл. Міжнарод. научн.-практ. конф. [«Проблеми и перспективы развития экономической науки и образования в условиях Европейской интеграции»], (Варшава, 24-27 октября 2012 г.)/ Краковский ун-т экономики, Донец. национ. техн. ун-т. – Донецк: ООО «Экономический научно-образовательный центр», 2012. – С.102-105 (0,20 д.а.).

14. Федішин М. П. Необхідність планування грошових потоків підприємств в сучасних умовах господарювання / М.П. Федішин : тези доп. Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. [«Роль фінансово-кредитного механізму в економічному розвитку країн Східної Європи: матеріали»], (Чернівці, 20-23 груд. 2012 р.)/ М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Буковин. держ. фін.-екон. ун-т. – Чернівці: БДФЕУ, 2012. – С.238-241 (0,17 д.а.).

15. Федішин М. П. Необхідність формулювання тактичних та стратегічних цілей підприємств/ М.П. Федішин : тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. [«Сучасні проблеми інвестиційної діяльності в Україні»], (Київ, 18-19 січня 2013 р.)/ Громадська організація «Київ. економ. наук. центр». – Київ: ГО «Київський економічний науковий центр», 2013.– ч.1. –С.116-118 (0,21 д.а.).

16. Федішин М. П. Оцінка сучасного стану та перспектив розвитку підприємств харчової промисловості/ М. П. Федішин : тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. [«Модернізація та суспільний розвиток економіки країни»], (Сімферополь, 25-26 січня 2013 р.)/ Наукове об'єднання «Economics». – Сімферополь: НО«Economics», 2013. – С.65-66 (0,18 д.а.).

17. Федішин М. П. Планування грошових потоків для забезпечення цілей підприємств/ М.П. Федішин : тези доп. Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. [«Економіка і управління: виклики та перспективи»], (Дніпропетровськ, 04-05 лютого 2013 р.)/ Дніпроп. ун-т ім. Альфреда Нобеля. – Дніпропетровськ: «Герда», 2013. – С.127-129 (0,14 д.а.).

18. Федішин М. П. Перспективи розвитку підприємств харчової промисловості Чернівецької області на основі підвищення якості планування грошових потоків/ М. П. Федішин: тези доп. Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. [«Стратегія підприємства в контексті підвищення його конкурентоспроможності»], (Донецьк, 27-28 лютого 2013 р.) / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган - Барановського. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2013 – С.122-126 (0,2 д.а.).

19. Федішин М. П. Проблеми формування грошових потоків підприємств та напрями підвищення їх ефективності/ М. П. Федішин:тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф. [«Проблеми та перспективи функціонування економіки України в умовах забезпечення сталого розвитку»],(Рівне, 21 березня 2013 р.)/ М-во освіти і науки України, Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини «Україна», Рівненський інститут [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.vmurol.com.ua/index.php?idd>

АНОТАЦІЯ

Федишин М.П. Тактичне планування грошових потоків на підприємствах харчової промисловості. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Національний університет харчових технологій Міністерства освіти і науки України, Київ, 2014.

У дисертаційній роботі представлені теоретичні засади планування грошових потоків в системі управління, суті, класифікації тактичних і стратегічних цілей підприємств; особливості формування грошових потоків на підприємствах харчової промисловості та обґрунтовано їх роль у забезпеченні цілей підприємств галузі. Проаналізовано існуючі підходи щодо визначення сутності поняття «грошові потоки», узагальнено їх класифікаційні ознаки, визначено місце та роль грошових потоків у досягненні цілей підприємств; обґрунтовано значення тактичного планування грошових потоків на підприємствах.

В роботі проведено аналіз стану підприємств харчової промисловості, досліджено стан формування грошових потоків на підприємствах, запропоновано вирішити основні проблеми, що виникають у процесі руху грошових потоків, запропоновано шляхи підвищення ефективності тактичного планування як передумови зміцнення фінансової стабільності на харчових підприємствах. Розглянуто проблеми формування грошових потоків та наслідки неефективного планування грошових потоків для підприємств.

Запропоновано науково-методичний підхід до оцінювання ефективності тактичного планування грошових потоків на підприємствах харчової промисловості, спрогнозовано оптимальний розмір цільового грошового потоку, що забезпечуватиме підвищення темпів економічного розвитку підприємств та зростання їх конкурентних позицій і ринкової вартості. Практичне застосування оцінки рівня планування дає можливість проранжувати підприємства за рівнем ефективності планування та, залежно від одержаних результатів, запропонувати комплекс заходів щодо підвищення ефективності грошових потоків на підприємствах харчової промисловості.

Ключові слова: харчова промисловість, тактичні цілі, стратегічні цілі, грошові потоки, тактичне планування, ефективність планування, оптимізація, достатність, ліквідність грошових потоків, підприємства.

АННОТАЦИЯ

Федишин М.Ф. Тактическое планирование денежных потоков на предприятиях пищевой промышленности. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Национальный университет пищевой промышленности Министерства образования и науки Украины, Киев, 2014.

Диссертация посвящена решению теоретических, методических, организационных и практических задач повышения эффективности тактического планирования денежных потоков на предприятиях пищевой промышленности.

В диссертационной работе представлены теоретические основы сущности, классификации тактических и стратегических целей предприятий, особенности формирования денежных потоков на предприятиях пищевой промышленности и обосновано их роль в обеспечении целей предприятий отрасли. Проанализированы существующие подходы к определению сущности понятия «денежные потоки», предложен обобщенный подход к существующим классификациям, определено место и роль денежных потоков в достижении целей предприятий; обосновано значение тактического планирования денежных потоков на предприятиях.

В работе проведен анализ состояния предприятий пищевой промышленности, исследовано формирование и движение денежных потоков, предложены пути повышения эффективности тактического планирования как предпосылки укрепления финансовой стабильности на пищевых предприятиях. Рассмотрены проблемы формирования денежных потоков и последствия неэффективного планирования денежных потоков для предприятий.

Предложен методический подход к оценке эффективности тактического планирования на предприятиях пищевой промышленности, спрогнозировано оптимальный размер целевого денежного потока, обеспечивающего повышение темпов экономического развития предприятий и прироста рыночной их стоимости в современных условиях. Практическое применение оценки уровня планирования дает возможность проранжировать предприятия по уровню эффективности планирования и, в зависимости от полученных результатов, предложить комплекс мер по повышению эффективности денежных потоков на предприятиях пищевой промышленности.

Разработанный подход к системе оценки эффективности планирования денежных потоков позволяет повысить степень финансовой и производственной гибкости предприятия и улучшить оперативное управление с точки зрения сбалансированности поступлений и расходов денежных средств; повысить объемы продаж и оптимизации затрат за счет больших возможностей маневрирования ресурсами предприятия; повысить эффективность управления долговыми обязательствами и стоимостью их обслуживания, создать надежную базу оценки эффективности работы каждого подразделения; повысить ликвидность и платежеспособность предприятий.

Ключевые слова: пищевая промышленность, тактические цели, стратегические цели, денежные потоки, тактическое планирование, эффективность планирования, оптимизация, достаточность, ликвидность денежных потоков, предприятия.

SUMMARY

Fedyshyn M.P. Cash flows tactical planning in the food industry. – Manuscript.

The thesis for a candidate degree in economics in speciality 08.00.04 – economics and management enterprise (by Economic Activity types). – National university of food technologies of the Ministry of education and science of Ukraine, Kyiv, 2014.

The research focuses on theoretical, methodological, organizational and practical problems and increases cash flows tactical planning efficiency in the food industry.

The dissertation presents theoretical foundations of nature, enterprises tactical and strategic goals classification, especially the cash flows formation in the food industry and the paper proves their role in providing the objectives enterprises of the food industry. There were analyzed the approaches to defining the essence of the concept of "cash flow", generalized the existing classifications, defined the cash flow place and role for achieving business goals; grounded the importance of tactical planning on the enterprises.

The thesis analyzes the state of the food industry, investigates the firms financial condition in the sample and on the basis of financial condition analysis, cash flow estimation is proposed to solve the main problems encountered in the cash flows suggested ways to improve tactical planning as a prerequisite for strengthening financial stability on the food enterprises. The cash flows formation problems and the consequences of ineffective cash flow planning for businesses were studied.

A methodical approach to evaluating the efficiency of tactical planning in the food industry, the predicted optimum amount of net cash flows, which will ensure the economic development movement and their market value increase were offered. Practical application of the planning assessment enables enterprises to rank the level of efficiency planning and depending on the results, suggests a range of measures to improve the efficiency of cash flows in the food industry.

Key words: food industry, tactical goals, strategic goals, cash flow, tactical planning, planning efficiency, optimization, sufficiency, liquidity of cash flows, enterprises.

Підписано до друку 28.04.2014 р. Формат 60x90/16. Папір офісн.
Друк оперативний. Ум. друк. арк. 1,16. Обл.-вид. арк. 0,9. Тираж 100 прим. Зам. № 12-0221.

Виготовлено на поліграфічній базі Буковинського державного фінансово-
економічного університету
58000, м. Чернівці, вул. Манфреда Штерна, 3